

EFOP-2.2.0-16-2016- 000008

Pszichiátriai és addiktológiai gondozóhálózat fejlesztése

KOMPETENCIAHATÁROK A PSZICHIÁTRIAI GONDOZÁS SORÁN

Szakedolgozói továbbképzés tananyaga

Szerzők:

KOVÁCS KALIC KÁROLY

RÉZ CSILLA

SZÉCHENYI

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Regionális
Fejlesztési Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

KOMPETENCIAHATÁROK A PSZICHIÁTRIAI GONDOZÁS SORÁN

Az egészségügyi szakdolgozói és azon belül is a pszichiátriai gondozói kompetenciák áttekintésének tematikája:

1. A pszichiátriai gondozás sajátossága
2. A kompetenciahatárok fogalma, rögzítésének szükségessége
3. Általános hatásköri listák, ápolói kompetenciaszintek
4. Pszichiátriai ápolói tevékenységek és kompetencia listák
5. Gondozói feladatok a kompetenciák ismeretében
6. Gyógyfoglalkoztató kompetencialisták

I. A PSZICHIÁTRIAI GONDOZÁS SAJÁTOSSÁGA

- Team munkában történik, jellemzői:
 - összetett feladat megoldása a közös cél
 - eltérő végzettségű és kompetenciájú
 - egyenrangú, egymás mellé rendelt személyek
 - hatékony működéshez egymás kompetenciáinak ismerete is szükséges
- A munkacsoport vezetője a pszichiáter szakorvos
- A pszichiátriai gondozás egy meghatározott területen élő, hosszan tartó pszichiátriai betegségben szenvedő egyének folyamatos követését, észlelését, gyógyítását továbbá rehabilitációját jelenti.
- A beteg egészségügyi és életviteli problémáira megoldás keresés, illetve ennek koordinálása.

I. A PSZICHIÁTRIAI GONDOZÁS SAJÁTOSSÁGA

A jól működő gondozók jellemzői:

- lakossághoz közeli
- valós szükségleteken alapuló
- életkori sajátosságokat figyelembe vevő
- medikális és szociális ellátási formákat egyaránt integráló
- az ellátó csoport a szükséges ismereteket együttesen birtokolja, így a teamen belüli munka során optimális munkamegosztás, önálló feladatkoordináció, folyamatos információ csere, továbbá egymás munkájának segítése valamint egymás hatékonyságának növelése valósulhat meg a mellérendeltség dominanciájának fenntartása mellett
- kiterjedt kapcsolatrendszerrel rendelkezik, melynek része az alapellátás, a fekvőbeteg ellátás és a szociális ellátás

I. A PSZICHIÁTRIAI GONDOZÁS SAJÁTOSSÁGA

- A pszichiátriai betegek életük végéig gondozandók.
- Pszicho- és szocioterápia is szükséges.
- Fontos a kapcsolattartás a beteg családjával, környezetével, „segítő személy” szerepe.
- A gondozó szakdolgozók szemléletmódja is formálódik.
- A közösségi ellátás alapvető célja a betegek megbélyegzésének és izolációjának elkerülése.

II. A KOMPETENCIAHATÁROK FOGALMA, RÖGZÍTÉSÉNEK SZÜKSÉGESSÉGE

1.) Az egészségügyi szakmák sokszínűsége

- Az egészségügy számos szakterületből épül fel.
- A szakterületen belül az orvosi munkát szakdolgozók segítik.
- A különböző szakdolgozói csoportokon belül is a képzettségnek megfelelően más-más feladatok végezhetőek.
- A fentiekből eredően számos, szerteágazó csoport alakulhat az egészségügyön belül, azonos feladatköröket végezve.
- Önmagában a pszichiátrián belül is sok feladatkör különül el attól függően, hogy valaki ápolási, gondozói vagy gyógyfoglalkoztatói tevékenységet végez, sőt ezek a tevékenységi körök is több alcsoportra tagozódnak.

II. A KOMPETENCIAHATÁROK FOGALMA, RÖGZÍTÉSÉNEK SZÜKSÉGESSÉGE

2.) A hatásköri listák szükségességének okai:

- Kompetenciahatárok, kompetenciák alatt tehát bizonyos, az iskolai végzettségből, képzettségből eredő feladatköröket leíró hatásköri listákat értünk.
- A munkavállaló és munkáltató számára egyaránt egyértelművé teszik, hogy az ellátást végző szakemberek feladatköre meddig terjed, milyen tevékenységek végzésére jogosultak.

II. A KOMPETENCIAHATÁROK FOGALMA, RÖGZÍTÉSÉNEK SZÜKSÉGESSÉGE

3.) A kompetenciák meghatározásának célja

- A munkavégzés a kompetenciák által tudatosabbá, könnyebbé, mérhetőbbé válik.
- A pontosan lefektetett feladatkörök elejét veszik a jogvitáknak.
- A kompetenciák a dolgozót nem csak jogilag védik, de megóvják attól is, hogy képzettségének nem megfelelő munkát végezzen. Ne kelljen tehát többletfeladatot teljesítenie, sőt, mindemellett még az ezzel járó fokozott felelősséget is viselnie.
- Az ápolás szintjeihez igazodva megjeleníti azokat a kompetencia-különbségeket, amelyek az egyes munkavállalóknak közreműködői szerepet, másoknak esetleg önálló kivitelezési lehetőséget, sőt döntési szerepet is adhatnak.

II. A KOMPETENCIAHATÁROK FOGALMA, RÖGZÍTÉSÉNEK SZÜKSÉGESSÉGE

4.) A hatásköri listák lefektetésének alapja, módszertana

A MESZK megfelelő szakmai bizottságai végezték a kompetenciák lefektetését.

A listák kialakítása során figyelembe vételre került:

- **jogszabályi háttér**, illetve ezek megfelelnek a jelenleg hatályos rendeleteknek
- **nemzetközi, külföldi modellek**
- **az ellátórendszer irányelvei, standardjai, protokolljai**

Fontos, hogy az egymásra épülő és egyre magasabb képzési szintek az egyre magasabb hatáskörökben is megnyilvánuljanak.

A kompetencia listák ugyanakkor a képzési követelmények kialakítására is visszahathatnak, hiszen az elvárások lefektetésre kerülhetnek, így a képzés is ehhez alakítható.

III. ÁLTALÁNOS HATÁSKÖRI LISTÁK, ÁPOLÓI KOMPETENCIASZINTEK

Az ápolók képzésüknek megfelelően (különösen bizonyos magasabb szintű munkakörökben) önállóan is működhetnek, lehetővé téve a független működést az ápolási képesítéssel rendelkezők számára. A betegellátás így hatékonyabbá válhat, ugyanakkor a kiteljesedő ápolói önállóság vonzata lesz az ápolói felelősségviselés kiterjesztése, ezáltal a felelősségre vonás növekedése is.

Az ápolói kompetenciákról általánosságban elmondható, hogy három alapvető szintre tagolódnak az ellátandó feladatkörök alapján: önálló kompetencia, utasításra végzett tevékenység és együttműködő tevékenység.

III. ÁLTALÁNOS HATÁSKÖRI LISTÁK, ÁPOLÓI KOMPETENCIASZINTEK

1.) **Önálló kompetencia:**

egyéni döntés alapján, orvosi utasítást nem igénylő

2.) **Utasításra végzett tevékenység:**

orvosi utasítás alapján önállóan végzett tevékenység

3.) **Együttműködő tevékenység:**

az ápoló a tevékenységet az orvos utasítása alapján, az orvos jelenlétében azzal együttműködve végzi

IV. PSZICHIÁTRIAI ÁPOLÓI TEVÉKENYSÉGEK ÉS KOMPETENCIA LISTÁK

1.) Önálló pszichiátriai ápolói tevékenységek (I.):

- pszichiátriai szakápolás az életkori sajátosságoknak és protokolloknak megfelelően
- a deviáns viselkedésmódok felismerése
- szükség esetén egészségügyi személyi korlátozás alkalmazása (osztályos munka során előfordulhat, gondozásnál nincs)
- a pszichiátriai betegek megfigyelése
- a pszichofarmakonok hatásainak, mellékhatásainak felismerése
- az ápolói tevékenység megfelelő dokumentálása
- a beteg értékeinek kezelése

IV. PSZICHIÁTRIAI ÁPOLÓI TEVÉKENYSÉGEK ÉS KOMPETENCIA LISTÁK

1.) Önálló pszichiátriai ápolói tevékenységek (II.):

- mentálhigiénés tevékenység végzése
- a hospitalizációs ártalmak megelőzése (amely szintén csak az osztályon fekvő betegek esetében merül fel gondozóban nincs)
- egészséges életmódra nevelés
- egészségmegőrzési, életvezetési tanácsadás nyújtása
- kapcsolatteremtés zavart, agresszív beteggel
- a szocializáció folyamatában történő részvétel

IV. PSZICHIÁTRIAI ÁPOLÓI TEVÉKENYSÉGEK ÉS KOMPETENCIA LISTÁK

1.) Önálló pszichiátriai ápolói tevékenységek (III.):

- részvétel a rehabilitációs folyamatban
- megfelelő konfliktustűrés és kezelés
- részvétel a szocioterápiás, pszichoterápiás foglalkozásokon
- szabadidős rekreációs programok szervezése betegek számára
- kapcsolattartás az önsegítő csoportokkal
- a betegek önsegítő, érdekképviselői tevékenységének támogatása

IV. PSZICHIÁTRIAI ÁPOLÓI TEVÉKENYSÉGEK ÉS KOMPETENCIA LISTÁK

2.) Együttműködő pszichiátriai tevékenységek:

- pszichológiai tesztek felvétele
- segédkezés az orvosi beavatkozások kivitelezésében
- a szociális helyzetből eredő nehézségek kezelése
- a prevencióban való részvétel

IV. PSZICHIÁTRIAI ÁPOLÓI TEVÉKENYSÉGEK ÉS KOMPETENCIA LISTÁK

3.) Önálló és együttműködő tevékenységek:

- a krízis és veszélyeztető állapotok felismerése és kezelése
- a beteg előkészítése és közreműködés a pszichiátriai diagnosztikai eljárásokban

4.) Utasításra végzett pszichiátriai tevékenységek:

- pszichiátriai gondozói tevékenység végzése. A diagnózis felállítása után szakmai indokok figyelembe vételével a kezelőorvos dönt tehát a gondozásba vételről, melyet az ambuláns lapon rögzíteni kell.

V. GONDOZÓI FELADATOK A KOMPETENCIÁK ISMERETÉBEN

GONDOZÓI FELADATOK

- Előkészül a rendelésre, áttekinthető munkarendszert alakít ki
- A betegek irányítása, tájékoztatása, megfigyelése.
- Asszisztensként segít az orvosi vizsgálatoknál, végzi a szükséges adminisztrációt.

V. GONDOZÓI FELADATOK A KOMPETENCIÁK ISMERETÉBEN

- Segédkezés a gyógyszerelésben, a szükséges dokumentáció vezetése.
- Közreműködés a hivatalból kért vizsgálatoknál, hivatalos szervekkel kapcsolatos ügyintézés.
- Aktív részvétel a gondozónői és a team megbeszéléseken.

V. GONDOZÓI FELADATOK A KOMPETENCIÁK ISMERETÉBEN

- A pszichiátriai betegek területi ellátási kötelezettségnek megfelelő gondozását végzi, ezen belül:

A gondozottak körébe tartozó, ú.n. „nagy kórformás” betegek legalább évenkénti, illetve a gondozási kategóriának megfelelő gyakoriságú látogatása. A látogatás szempontjai szerint az ott tapasztaltak adminisztrálása, illetve a kezelőorvos tájékoztatása.

V. GONDOZÓI FELADATOK A KOMPETENCIÁK ISMERETÉBEN

- Megkülönböztetett figyelmet fordít az egyedül élőkre, illetve a kisgyermeket nevelő pszichotikus betegekre.
- Állandó kapcsolatot tart a gondozottak családjával, hozzátartozóival, a betegeken túlmenően végzi a hozzátartozók edukációját, illetve felkutatja a beteg környezetében a lehetséges segítőket, szakmai tanácsokkal látja el azokat.
- Gondozásba vételkor környezettanulmányt készít.

V. GONDOZÓI FELADATOK A KOMPETENCIÁK ISMERETÉBEN

- Ha szükséges segítséget nyújt a személyes ügyek intézésében, rehabilitációban, szociális helyzet javításában.
- A szoros gondozás részeként ha állapotrosszabbodást észlel a dekompenzálódott beteget fokozott figyelemmel kíséri, és mindezt haladéktalanul jelzi a kezelőorvosnak. Szükséges esetben intézkedik is, segítséget nyújt a beteg intézménybe juttatásában.
- A munkavégzés során fentiekhez mindenkor kitartás, türelem, következetesség, empátia szükséges.

V. GONDOZÓI FELADATOK A KOMPETENCIÁK ISMERETÉBEN

- A gondozott betegek rendelésen való megjelenésének követése, elmaradásuk esetén lakáson történő látogatás, behívás a rendelőbe.
- Amennyiben a beteg nem tud bejönni, az esedékes depot injekciót beadja. Ez történhet egyrészt a beteg otthonában, vagy akár más kórházi osztályon is.

V. GONDOZÓI FELADATOK A KOMPETENCIÁK ISMERETÉBEN

- Kijárási napok és fogadónapok tartása:
 - A területes /kijárási nap
A beteg gondozása az otthonában történik.
 - Fogadónap, szakdolgozói kontroll.

VI. GYÓGYFOGLALKOZTATÓI KOMPETENCIA LISTÁK

1.) Önálló gyógyfoglalkoztatói tevékenységek (I.):

- a foglalkoztatás-terápia tárgykörébe tartozó technikák megtanítása és gyakoroltatása
- a munkaterápia tárgykörébe tartozó technikák megtanítása és gyakoroltatása
- a reális betegségtudat kialakításának segítése
- a „másság” elfogadásának segítése a kliens és hozzátartozók estében
- szokások kialakítása, készségek, képességek, kognitív működés fejlesztése
- a háztartásvezetés tanítása
- a kliens szabadidős tevékenységének tervezése és szervezése

VI. GYÓGYFOGLALKOZTATÓI KOMPETENCIA LISTÁK

1.) Önálló gyógyfoglalkoztatói tevékenységek (II.):

- csoport vezetése
- a csoportdinamika, csoporttörténekek értelmezése
- az életkori sajátosságoknak megfelelő motivációs technikák alkalmazása
- a pszichiátriai betegek jogaival kapcsolatban tanácsot ad
- kapcsolat a rehabilitációs team tagjaival
- a kortárs és sorstárskapcsolatok kialakításának segítése

VI. GYÓGYFOGLALKOZTATÓI KOMPETENCIA LISTÁK

2.) Együttműködő gyógyfoglalkoztatói tevékenységek:

- részvétel a közösségi terápiaiban
- koterapeutaként részvétel a pszichoterápiás csoportban
- kapcsolattartás a betegek önszerveződési, érdekvédelmi szervezeteivel
- a betegközösségek szerveződésének segítése és működése
- a szociális juttatásokkal, támogatásokkal kapcsolatos tanácsadás
- a foglalkozási rehabilitációs lehetőségekről, munkaerőpiaci helyzetről tájékozik, azzal kapcsolatban eligazodik
- pályaorientációra, munkába állásra vonatkozóan tanácsadás

KÖSZÖNÖM A FIGYELMET!

SZÉCHENYI 2020

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Regionális
Fejlesztési Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE